

Overflatebehandling av dører og vinduer

Dører og vinduer i et hus trenger også overflatebehandling. Mange tenker ikke på at karmen rundt vinduene er utsatt for et stort damptrykk da det er plast i veggene og glass i vinduene der damp helt sikkert ikke kommer ut. Overflatebehandlingen må ta hensyn til dette. Ytterdører behandles gjerne som utvendige panel, mens innerdører får samme behandling som innvendige vegger. I artikkelen går vi ut fra at alt treverk leveres trehvitt, uten grunning.

Utvendig og innvendig behandling

Det er en mye større slitasje utvendig enn innvendig. Det kan derfor tenkes at malingsfabrikantene beskriver forskjellig behandling utvendig og innvendig. Det kan også hende at de anbefaler forskjellige produkter innvendig og utvendig. Vær oppmerksom på dette og følg bruksanvisningen nøye.

Bruksanvisningen

Det skal alltid følge en bruksanvisning med produktet. Produsenten har brukt lang tid og penger på å komme fram til bruksanvisningen. Produktet er sannsynligvis også testet mht at brukeren skal få det beste resultatet. Det er derfor meget uklokt å ikke følge denne bruksanvisningen for dermed å slå en strek over mange års arbeid og erfaring fra produsentens side, med fare for å få et dårlig resultat.

Utvendig behandling

Vinduer og utvendige dører

De fleste vinduer som leveres i Norge er behandlet med soppdrepende midler. Dette er en gjennomsliktig behandling som gjøres før glasset monteres. Selv om vinduene har fått en soppdrepende behandling må vinduene behandles forskriftsmessig, dvs. en grunning og flere dekkstrøk. Som nevnt ovenfor er vinduene utsatt for et stort damptrykk og må tåle store temperatursvingninger. Uansett hvilken maling/beis man ønsker å bruke er det ubetinget viktig å benytte leverandørens bruksanvisning. Ikke miks med grunning fra en leverandør og toppstrøk fra en annen. Dette ødelegger muligheten for å klage hvis overflaten ikke skulle tilfredsstillende normale krav.

Forarbeid

Vinduer er som regel satt sammen av trestokker av høy kvalitet, gjerne utvalgte stykker som ikke inneholder kvister eller andre skader. Det er derfor ikke noe særlig forarbeid, bortsett fra at overflaten må være tørr, fast, ren, støv- og fettfri før behandling. Det skader ikke å gå lett over med litt sandpapir, for å fjerne merker etter snekkerne. Støvet tas bort med støvsuger eller fille.

Verktøy

Man skulle tro at de fleste vet om hvilke verktøy som skal brukes til maling, men for sikkerhets skyld tar vi med det viktigste:

- pensel: standardverktøyet, men det finnes noen som er spesielt godt egnet til vinduer
- rull: selv om flatene er smale med mange kroker kan man spare tid med rull
- malerpute: dette er en mellomting mellom pensel og rull med knaster som ligger mot glasset og sørger for at man ikke kan søle på glasset.

Valg av leverandør/produkt

Det kan være vanskelig å velge blant det mylder av leverandører på maling/beis. Hver står fritt til å velge det man har erfaring med eller kjenner best. Hvis man ønsker et giftfritt alternativ er LIVOS naturmaling å anbefale. Framgangsmåten er omtrent den samme for alle sammen. Det lønner seg aldri å slurve med utvendig behandling. Det tar tid å behandle vinduer, skal det bli bra må man følge leverandørens bruksanvisning til punkt og prikke.

Råd og Tips

Det finnes flere typer overflatebehandling/maling eller beis:

- Maling

Ønskes en heldekkende malt flate må man som regel grunne med en olje eller blande olje i malingen i det første strøket. Dette bedrer inntrengningen i treet og minsker risikoen for at malingen senere flasser av. Deretter følger malingsstrøkene, som oftest mellom to og tre strøk. Det kan tenkes at det finnes andre fremgangsmåter så les bruksanvisningen på boksen eller ta kontakt med butikken/leverandører om noe er uklart. LIVOS har kontortider fra kl. 10.00 – 22.00 alle dager, også helligdager.

- Beis

Ønskes en beis må man som oftest også grunne med en fargeløs olje og ta på to til tre strøk med beis etterpå.

- Fargeløs eller lys beisfarge

Mange ønsker en lys eller gjennomsiktig farge utvendig. Dette er ikke å anbefale. På en lys farge synes svartsopp og annen forurensning meget godt, kanskje etter bare et par år, samtidig som en lys farge ikke gir nok beskyttelse mot UV-strålene. Treverket brytes dermed sakte ned, svartsoppen får ekstra godt tak og lar seg omtrent ikke fjerne med vaskemidler fordi treverket er så porøst. Det krever ofte ommaling, vasking m.m. å holde en lys/fargeløs flate pen over mange år. Velg heller en mellombrun til mørk farge for å få minst mulig vedlikehold.

Fargeendring over tid

All farge endrer seg over tid. Maling blir sprø eller kriver ut, beis blir sprekkete. For at den opprinnelige fargen skal holde seg over mange år må flaten vedlikeholdes i rett tid. Går det for lang tid vil flaten synes mørkere, spesielt med lys beis. En malt flate kan males om igjen, en beiset flate beises om igjen.

Mange beiser vinduene i starten og går over til maling etter noen år når beisen har blitt mørk.

Sopp og råte

Alt treverk er utsatt for sopp og råte. Svartsopp er ikke en skadelig sopp for treverk, men fortsatt manglende vedlikehold kan være grobunn for mer skadelige sopparter. Den eneste måten å unngå sopp på er å vaske og fornye overflaten med jevne mellomrom, heller for ofte enn for sjelden.

Nye tresorter

Det er kommet nye tresorter på markedet som er mer motstandsdyktig mot sopp og råte. Noen tresorter kan også stå ubehandlet. Det finnes jo stavkriker som har stått i nærmere tusen år, så det skulle ikke være noe i veien med å bruke tre. Men det er forskjell på treverk. I dag slås treverket på feil årstid samtidig som det vokser for fort. Noen sager tilbyr spesielle furusorter av den gamle typen. De er å anbefale hvis man ikke skal behandle treet. Ubehandlet tre får en sølvgrå tone etter noen år. Den sølvgrå fargen beskytter treet mot UV-strålene og treet vil vare lenge så sant det ikke blir ripet eller skrapet i det.

Innvendig behandling

Som nevnt overfor behandles dører og vinduer på innsiden ofte som veggene ellers. På grunn av litt mer slitasje på dørene og listene enn resten av veggene ønsker mange en noe bedre behandling på disse stedene.

Vinduer

Noen leverandører beskriver en helt tett behandling på innsiden. Den må være tett for at fuktighet ikke skal komme inn i treverket. Som nevnt over er det et stort damptrykk mot treverket i vinduene. LIVOS anbefaler den samme behandlingen (samme type produkter) inne og ute. Da LIVOS produktene er diffusjonsåpen er det ingen fare for råte i konstruksjonen. All fuktighet som kommer inn kommer også ut igjen.

Igjen er det viktig å følge produsentens bruksanvisning nøye.

Forarbeid, verktøy, grunning og dekkstrøk er stort sett som for utvendig behandling.

Ytterører

Innsiden av ytterdører kan med fordel behandles som den utvendige siden. Slike dører kan bli stående åpne og bli utsatt for vær og vind.

Innvendige dører

Innvendige dører kan behandles på en enklere måte samtidig som det er flere produkter å velge mellom.

Valg av behandling

Innvendig er det flere valgmuligheter enn utvendig. Det mest vanlige er maling, lut eller lakk. LIVOS tilbyr i tillegg en olje- og voksbehandling.

Verktøy

Verktøyet er det samme som for vinduene, men rull blir et viktigere verktøy pga de store flatene. Hvis man ikke ønsker det nuppete utseende etter en rull (ved heldekkende malt flate) går man over flaten rett etterpå med en fordriver. Dette er en fin, flat pensel som jevner ut nuppen uten å lage striper. For å påføre olje og voks kan man også bruke fille. Dette er raskere samtidig som man har mer kontroll, spesielt om flaten skal ha farge.

Grunnarbeid

Grunnarbeidet er meget viktig hvis man velger en litt blankere flate. Underlaget må være helt jevnt, hakk må sparkles og pusses, gjerne flere ganger, man pusser også mellom strøkene. En gjennomiktig behandling som olje og voks stiller også store krav til underlaget da dette blir synlig.

Heldekkende maling

Ønskes heldekkende maling må man grunne først. Det kan hende at dører er ferdig grunnet, da går man rett på toppstrøket. Det kan være en fordel å velge en litt blankere flate til dører/lister enn til veggene, pga større slitasje. En glans på 30-50 kan kanskje passe. Man kan stort sett male ett strøk pr. døgn. Til treverk brukes en oljemaling.

Lakk

Om man vil lakke en dør stiller det store krav til dørens utseende. Alt blir synlig gjennom lakken. Som regel påføres lakk i et til tre strøk.

Beis/lut m.m.

Man kan også beise dører og lister eller bruke en lutbehandling. Følg produsentens bruksanvisning.

Olje og voks

LIVOS anbefaler olje og voks på tredører. Dette er en behandling som er enkel å utføre, man kan velge en farget flate og den er meget slitesterk samtidig som den er enkel å pleie.

Framgangsmåten er følgende: Først bestemmer man om man vil ha en farge, en beisaktig farge. Hvis man vil det, påføres første strøket med en beis (KALDET nr. 270) eller man blander LIVOS oljemaling i første strøket med olje. Hvis man ønsker å fremheve treets egen lød bruker man ikke en farge, men kun fargeløs olje. Det kan påføres flere strøk med olje hvis en mer slitesterk flate er påkrevd. Voksen påføres dagen etter (BEKOS møbelvoks nr. 312) med fille, meget tynt.

Overflaten blir meget glatt, jevn og pen, antistatisk og diffusjonsåpen. Den er enkel å holde ren og det er lett å fjerne flekker m.m.